

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі

ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ

ПАТОЛОГИЯЛЫҚ АНАТОМИЯ

мамандығы

Астана 2010

АЛҒЫ СӨЗ

1 Медицина білімі және ғылымының инновациялық технологиялар Республикалық орталығы ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН.

2 АЛҒАШ РЕТ ЕНГІЗІЛДІ.

3 ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ 2009 ж. мемлекеттік қосымша білім беру стандартына сәйкес «Патологиялық анатомия» мамандығы бойынша әзірленген.

4 ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің м.а. 2010 жылғы 23 қарашадағы № 916 бұйрығымен бекітілген.

13. Руководство по гематологии: в 2 т. / ред. член корреспондента АМН СССР А.И. Воробьева. – М.: «Медицина», 1985.
14. Серов В.В., Лапиш К. «Морфологическая диагностика заболеваний печени». – М.: «Медицина», 1985.
15. Струков А.И., Соловьев И.П. «Морфология туберкулеза в современных условиях». – М.: «Медицина», 1983.
16. Хмельницкий О.К. «Патоморфологическая диагностика гинекологических заболеваний». – СПб, 1994.
17. Шулуто Б.И. «Патология почек». – М.: «Медицина», 1983.
18. «Архив патологии»: журнал, периодическая научная литература.
19. Ганцев Ш.Х. «Онкология». – М., 2006. – 528 с.
20. «Общая онкология». Руководство для врачей / ред. Н.Н.Напалкова. – Л.: Медицина, 1989.
21. Трапезников Н.Н., Шайн А.А. «Онкология». – М.: Медицина, 1992.
22. Харченко В.П., Кузьмин И.В., «Рак легкого». – М.: Медицина, 1994.
23. Клименков А.А., Патютко Ю.И., Губина Г.И. «Опухоли желудка». – М.: Медицина, 1998.
24. Баженова А.П., Островцев Л.Д., Хаханашвили Г.Н. «Рак молочной железы». – М.: 1985.
25. «Оперативная хирургия и топографическая анатомия» / ред. В.В.Кованова. – М, 2005.
26. «Оперативная хирургия и топографическая анатомия» / ред. Г.Е.Островерхова. – М., 2005.
27. Кирпатовский И.Д., Смирнова Э.Д. «Клиническая анатомия». – М., 2004.
28. «Оперативная хирургия и топографическая анатомия детского возраста» / ред. Ю.Ф. Исакова, Ю.М. Лопухина. – М.: Медицина, 1989.
29. Громов А.П. «Судебно-медицинское исследование трупа». – М.: Медицина, 1991.
30. Попов В.Л. «Судебно-медицинская экспертиза». – СПб, 1997.
31. «Судебная медицина»: учебник / ред. В.П. Крюкова. – М.: Медицина, 1998.
32. «Судебная медицина»: руководство для врачей / ред. А.А. Матышева. – СПб, 1998.
33. Попов В.Л. «Судебная медицина». – 2002.
34. Попов В.Л. «Практикум судебной медицины». – СПб, 2001.
35. «Руководство по судебной медицине» / ред. В.В.Томилина. – М.: Медицина, 2001.
36. «Судебная медицина в схемах и рисунках» / ред. Г.А. Пашинян. – М., 2004.
37. «Правила судебно-медицинской оценки тяжести вреда здоровью»
38. «Медицинская ошибка. Медико-организационные и правовые аспекты» / ред. И.В. Тимофеева. – СПб, 2002.
39. Молчанов В.И. «Юридическое значение истории болезни». – 1998.
40. Уголовный Кодекс Республики Казахстан. – 2006.
41. Закон об охране здоровья граждан Республики Казахстан [7 июля 2006 г.]
42. Закон о судебной экспертизе Республики Казахстан [12 ноября 1997 г.]
43. Постановление Правительства Республики Казахстан: №119 «О концепции развития судебно-экспертной системы Республики Казахстан» [8 февраля 2005 г.]
44. Уголовно-процессуальный Кодекс Республики Казахстан. – 2006.

МАЗМҰНЫ

1. Түсіндірме жазба	6
2. Пән сағаттарының бөлінуі	9
3. Қайта даярлау пәнінің тақырыптық жоспарының үлгісі және мазмұны	9
4. Біліктілікті арттыру пәнінің тақырыптық жоспарының үлгісі және мазмұны	15
5. Оқу және оқыту әдістері	18
6. Клиникалық база	19
7. Ұсынылатын әдебиеттердің тізімі	20

Осы үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің рұқсатынсыз көбейтілмейді және таратылмайды.

1 Түсіндірме жазба

Кіріспе

Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау жүйесіндегі патолого-анатомиялық қызмет клиникалық және патолого-анатомиялық диагноздарды салыстырып қарауда клиникалық диагностика сапасын бақылау, халыққа медициналық жәрдем көрсетуде жіберілетін дәрігерлік қателіктерді және негізгі кемшіліктерді клиника-анатомиялық конференцияларда талқыға салу функциясын атқарады.

Қазіргі патолого-анатомиялық қызметтің міндеті патологанатом-дәрігерін кәсіби деңгейде даярлау және патоморфологиялық зерттеулер кезінде замануи матриалдық-техникалық базалармен қамтамасыз ету.

Дәрігерлерді даярлау деңгейі бағытының бірі ол - болашақта оқу үдерістерін оңтайландыру, жетілдіру және оған үлгілік оқу бағдарламасын енгізу.

Пәннің мақсаты: Соматикалық, хирургиялық, педиатриялық, акушерия-гинекологиялық, онкологиялық, жұқпалы аурулардың морфологиялық диагностикасының қазіргі әдістері бойынша патологанатомды практика жүзінде даярлау және оның теориялық білімін жетілдіруді жақсарту мақсатымен қосымша білім беру бағдарламасы негізінде сапалы патологанатом-дәрігерін клиникалық тұрғыдан тереңдетіп даярлау.

Пәннің міндеттері:

- соматикалық хирургиялық, педиатриялық, акушерия-гинекологиялық, онкологиялық, жұқпалы аурулардың морфологиялық диагностикасының қазіргі әдістерін теориялық жағынан айқындау;
- әртүрлі аурулардың нәтижесінде өлгендерге өзіндік аутопсияны жүргізу; аутопсия нәтижелеріне клиника-анатомиялық талдау жасау және патологоанатомиялық диагноз бен эпикриз құру;
- биопсия-операциялық материалдардың морфологиялық диагностикасы;
- патологоанатомиялық және есепке алу-есеп беру медициналық құжаттамаларын енгізуді үйрету.

Білім берудің түпкілікті нәтижелері

Тыңдарман:

- денсаулық сақтау міндеттерін шешуде патологоанатомиялық қызметтің мәнін;
- патологоанатомиялық қызметтің іс-әрекетін регламенттейтін құжаттамаларда көрсетілген негізгі жағдайларды;
- адам ағзалары мен жүйелерінің анатомиясын, топографиялық анатомиясын, гистологиясын;
- жалпы және жеке патологиялық анатомияның теориялық курсының негізгі жағдайын;

7 Список рекомендуемой литературы*

Основная:

1. Патологическая анатомия: в 3 т. / ред. М.А. Пальцева, Н.М. Аничкова. – М.: Медицина, 2001.
2. Абдуллаходжаева М.С. «Основы патологии человека», часть 1. – Ташкент: Издательство медицинской литературы имени Абу Ибн Сина, 1997.
3. Серов В.В., Ярыгин И.Е., Пауков В.С. «Патологическая анатомия»: атлас. – М.: «Медицина», 1986.
4. Серов В.В., Дрозд Т.Н. «Руководство к практическим занятиям по патологической анатомии». – М.: «Медицина», 1987.
5. Серов В.В., Пальцев М.А., Ганзен Т.Н. «Руководство к практическим занятиям по патологической анатомии», – М.: «Медицина», 1997.
6. Струков А.И., Серов В.В. «Патологическая анатомия». – М.: «Медицина», 1997.
7. Струков А.И., Серов В.В. «Патологическая анатомия». – М.: «Медицина», 1993.
8. Патологическая анатомия. Курс лекций / ред. академика РАМН В.В. Серова, академика РАН и РАМН М.А. Пальцева. – М.: «Медицина», 1998.
9. Общая патология человека / ред. А.И. Струкова, В.В. Серова, Д.С. Саркисова. – М.: «Медицина», 1982.

Дополнительная:

1. Мацко Д.Е., Коршунов А.Г. Атлас опухолей центральной нервной системы. – СПб, 1998.
2. Головин Д.И. Атлас опухолей человека. – М.: «Медицина», 1975.
3. Баркаган З.И. «Геморрагические заболевания и синдромы». – М.: «Медицина», 1988.
4. Бомаш Н.Ю. «Морфологическая диагностика заболеваний щитовидной железы». – М.: «Медицина», 1981.
5. Вихер А.И. Атлас диагностических биопсии кожи. – М.: «Медицина», 1973.
6. Вихер А.И. «Опухолевидные образования и опухоли соединительной ткани». – М.: «Медицина», 1977.
7. Гистологическая классификация опухолей. Международная классификация ВОЗ. – Женева, 1983.
8. Головин Д.И. «Ошибки и трудности гистологической диагностики опухолей». – Л.: «Медицина», 1982.
9. Колитеевский П.Ф. «Макроскопическая дифференциальная диагностика патологических процессов». – М.: «Медицина», 1987.
10. Патологоанатомическая диагностика опухолей человека / ред. Н.А. Краевского. – М.: «Медицина», 1982.
11. Патологоанатомическая диагностика опухолей человека: в 2 т. / ред. Н.А. Краевского. – М.: «Медицина», 1993.
12. Пермяков Н.К. «Патология реанимации и интенсивной терапии». – М.: «Медицина», 1985.

8	Заполнение врачебных свидетельств о смерти, свидетельств о перинатальной смертности.
9	Сопоставление клинического и патологоанатомического диагноза с определением категории и причины расхождения диагноза. Подготовка и проведение клинико-анатомической конференции.
10	Подготовка отчетно-учетной документации.
11	Участие в заседаниях комиссий исследования летальных исходов.
12	Участие в клинико-анатомических конференциях.
13	Работа в библиотеке, Интернете.
14	Формирование портфолио слушателя.
	Итого: 32 часа

5 Методы обучения и преподавания

Лекции: обзорные, проблемные.

Семинары и практические занятия: теоретический разбор темы, работа в малых группах, дискуссии, презентации, обратная связь, участие в патологоанатомических вскрытиях, работа с биопсийным материалом, участие в заседаниях комиссий исследования летальных исходов, участие в клинико-анатомических конференциях.

Самостоятельная работа слушателя (СРС): участие в патологоанатомических вскрытиях, работа с учебно-научной литературой и контрольно-измерительными средствами, написание протоколов вскрытия, формирование портфолио.

6 Клиническая база

Патологоанатомическое бюро, патологоанатомические отделения, патоморфологические лаборатории (отделы) терапевтических, инфекционных, отделений стационаров, организации ПМСП (поликлиники, СВА, амбулаторные отделения диспансеров, больницы), клинические лаборатории, приемный покой стационаров, станции скорой неотложной помощи, противотуберкулезные диспансеры.

- диагностикалық мәні бар патологиялық жағдайлар мен аурулардың негізгі морфологиялық көріністерін, ұқсас патологиялық процесстердің саралау диагностикасы критерийлерін;

- патологоанатомиялық диагнозды қою ережелері мен құрылымын, түрлерін;
- өлі туылған және жаңа туылған, сонымен қатар аз салмақты тірі туылған және өлі туылған нәрестелердің патологоанатомиялық зерттеулерінің ерекшеліктерін;
- акушериялық және гинекологиялық патологиялардың нәтижесінде болған өлім жағдайларын патологоанатомиялық зерттеу ерекшеліктерін;
- карантиндік инфекциялардың нәтижесінде болған өлім жағдайларын патологоанатомиялық зерттеу ерекшеліктерін;
- биопсиялық материалдың гистологиялық өңдеуі және морфологиялық талдау принциптерін;
- онкологиялық материалды патоморфологиялық зерттеу принциптерін;
- клиникалық диагностиканың сапасын бағалау критерийлерін, клиникалық және патологоанатомиялық диагноздың айырмашылық категорияларын және салыстыру принциптерін;
- ятрогениялар дәрежесін бағалау принциптері мен жіктмесін;
- ДКК және клинико-анатомиялық конференциялардың міндеттері мен қызметтерін;
- есеп беру құжаттамаларының тізімі мен құрылымын;
- мәйітті ашу реттілігін, мәйітті ашу хаттамаларын ресімдеуді, өлім туралы дәрігерлік куәлікті толтыруды;
- патологоанатомиялық диагнозды ресімдеу принциптерін;
- бөлімдер бойынша аурулардың морфологиялық сипаттамасын, асқынуларын, нәтижелерін;
- биопсиялық материалдарды негізгі гистологиялық, гистохимиялық, иммуно-морфологиялық бояу әдістерін, әртүрлі қоздырғыштарға бояуларды қолдана білуі тиіс;
- соматикалық, хирургиялық, акушерия-гинекологиялық, балалар, онкологиялық патологиялар кезінде ағзалар мен тіндердегі макро- және микроскопиялық өзгерістерді нақтылай білуі тиіс.

Тыңдарман:

- өлім - себебінен патологиялық анатомиялық диагнозды құруда зерттеу хаттамасын ресімдеу ережесін, клиника-анатомиялық эпикризде танатогенезді түсіндіруді;
- клиникалық және патологоанатомиялық диагноздарды салыстырып қарауды, айырмашылық категорияларының нұсқауларына сәйкес клиникалық және патологоанатомиялық диагноздардың сәйкестігін және айырмашылықтарын анықтауды;
- ятрогенді патологиялық процесстерді анықтау категорияларын және ятрогенияның себебін анықтауды;
- аутопсиялық, биопсиялық және операциялық материалдардың макро- және микроскопиялық сипаттамаларын беруді жүзеге асыруды;

- биопсиялық және аутопсиялық материалдарды гистологиялық зерттеу кезіндегі ағзалар мен тіндердегі патологиялық процесстерді нақтылауды;
- бактериологиялық, вирусологиялық және биохимиялық зерттеуге аутопсиялық материалды алууды жүзеге асыруды;
- негізгі ауруларға және олардың асқынуларына, қосарласқан ауруларға қойылған патолого-анатомиялық диагноздарды нақтылауды;
- ісік алды процесстер мен қатерлі ісік кезіндегі морфологиялық өзгерістерді анықтауды;
- күрделілі жағынан I-IV дәрежелі операциялық материалдар бойынша морфологиялық диагностиканы дербес өткізуді;
- қатерсіз ісіктердің морфологиялық диагностикасын дербес өткізуді;
- қатерлі ісіктердің морфологиялық диагностикасын дербес өткізуді;
- лlinика-анатомиялық конференцияларда патолого-анатомиялық зерттеулердің нәтижелерін баяндауды **үйреніп алуы қажет.**

Тындарман:

- ересектер мәйітін патолого-анатомиялық ашуды өткізуге. Мәйітті ашу хаттамасын ресімдеуге. Клиника-паталогоанатомиялық эпикризді ресімдеуге;
- перинатальдық кезіндегі мәйітке патологоанатомиялық ашу жүргізуге. Мәйітті ашу хаттамасын ресімдеуге. Клиника-паталогоанатомиялық эпикризді ресімдеуге;
- балалар мәйітіне (1 жастан 15 жасқа дейін). Мәйітті ашу хаттамасын ресімдеуге. Клиника-паталогоанатомиялық эпикризді ресімдеуге;
- операциялық және биопсиялық материалдарға патогистологиялық зерттеу жүргізуге;
- өлім туралы дәрігерлік куәлікті және перинатальдық өлім туралы куәлікті толтыруға;
- диагноздардың категориясын және айырмашылықтарын анықтаумен бірге клиникалық және патологоанатомиялық диагноз қоюға;
- баяндамалар дайындауға және клиника-анатомиялық конференцияларды өткізуге қатысуға;
- әртүрлі соматикалық аурулар кезіндегі мәйітті патологоанатомиялық ашуға;
- гистологиялық, микробиологиялық және вирусологиялық зерттеуге материалдарды алуға;
- әртүрлі соматикалық аурулар кезінде ағзалар мен тіндердің макро- және микроскопиялық түрде сипаттауға;
- әртүрлі жұқпалы аурулар кезінде ағзалар мен тіндердің макро- және микроскопиялық түрде сипаттауға;
- аса қауіпті инфекциялар кезінде мәйітті ашу режиміне **машықтануы қажет.**

10	Болезни печени и желчевыводящих путей	Болезни печени и желчевыводящих путей: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход, прогноз.
11	Инфекционные заболевания	Инфектология. Закономерности развития инфекционного процесса. Инфекционные заболевания: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход, прогноз.
12	Туберкулез	Туберкулез: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход.
13	Венерические болезни	Морфологические проявления первичного, вторичного, третичного сифилиса.
14	Патология беременности, родов, послеродового периода	Внематочная беременность и прерывания беременности: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход, прогноз.
15	Инновационные технологии в цитологических, гистологических методах исследования	Инновационные технологии в цитологических, гистологических и других методах исследования.
Итого: 70 часов		

4.3 Примерный план самостоятельной работы слушателя (СРС)

Патологическая анатомия	
1	Проведение патологоанатомического вскрытия взрослого. Оформление протокола вскрытия. Оформление клинко-патологоанатомического эпикриза.
2	Проведение патологоанатомического вскрытия умершего в перинатальном периоде. Оформление протокола вскрытия. Оформление клинко-патологоанатомического эпикриза.
3	Проведение патологоанатомического вскрытия умерших детей (от 1 года до 15 лет). Оформление протокола вскрытия. Оформление клинко-патологоанатомического эпикриза.
4	Проведение забора биопсийного и аутопсийного материала для гистологического исследования.
5	Проведение забора материала для микробиологического и вирусологического исследований.
6	Проведение патогистологических исследований блок-препаратов операционного и биопсийного материала.
7	Описание макро- и микроскопических изменений в органах и тканях при различной соматической патологии.

10	Патологическая анатомия респираторных вирусных инфекций. Патологическая анатомия бактериальных воздушно-капельных и кишечных инфекций.
11	Патологическая анатомия сепсиса.
12	Клинико-морфологические проявления ВИЧ-инфекции. Патологическая анатомия венерических заболеваний.
13	Патологическая анатомия туберкулеза.
14	Патологическая анатомия патологии беременности, родов и послеродового периода.
Итого: 6 часов	

4.2 Примерный тематический план семинаров и практических занятий

№	Тема	Содержание
1	Международная классификация болезней	Цель, задачи и области применения МКБ. Базовая структура и принципы классификации МКБ-10.
2	Актуальные вопросы онкопатологии	Гемабласты. Патоморфология лейкозов и лимфом. Трепанобиопсия. Эндоцервикоз, фибромиома матки, аденома предстательной железы. Железисто-кистозные болезни и рак молочной железы. Патоморфологическое исследование послеоперационного материала.
3	Болезни костно-мышечной системы	Болезни костно-мышечной системы.
4	Болезни сердечно-сосудистой системы	Болезни сердечно-сосудистой системы: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход, прогноз.
5	Болезни с системной дезорганизацией соединительной ткани	Болезни с системной дезорганизацией соединительной ткани: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход, прогноз.
6	Болезни органов дыхания.	Болезни органов дыхания: патологическая анатомия болезней органов дыхания, классификация, осложнения, исход, прогноз.
7	Эндокринные и экзокринные заболевания	Эндокринные и экзокринные заболевания: патологическая анатомия, осложнения, исход, прогноз.
8	Болезни органов мочеполовой системы	Болезни органов мочеполовой системы: патологическая анатомия, осложнения, исход, прогноз.
9	Болезни органов пищеварения	Болезни органов пищеварения: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход, прогноз.

2 Пән сағаттарының бөлінуі

Қайта даярлау

Пән	Аудиториялық сағат			ТӨЖ
	Барлығы	Дәрістер	Практикалық сабақтар	
Патологиялық анатомия	486	34	306	146

Біліктілікті арттыру

Пән	Аудиториялық сағат			ТӨЖ
	Барлығы	Дәрістер	Практикалық сабақтар	
Патологиялық анатомияның маңызды мәселелері	108	6	70	32

3 Қайта даярлау пәнінің тақырыптық жоспарының үлгісі және мазмұны

3.1 Дәрістердің тақырыптық жоспарының үлгісі

Патологиялық анатомия	
№	Тақырыбы
1	Денсаулық сақтау жүйесіндегі патологоанатомиялық қызмет. Аурулардың дүниежүзілік жіктелімі.
2	Зақымдалу морфологиясы: дистрофиялар, некроздар.
3	Қанайналым бұзылыстары.
4	Қабыну: продуктивті, экссудативті, иммунды қабыну.
5	Иммундық жетіспеушілік синдромының морфологиялық негіздері. Гиперэргиялық жағдайдың патоморфологиясы (аллергия, аутоиммунды жағдай).
6	Компенсаторлық-бейімделу механизмдері. Регенераторлық процесстердің морфологиялық көріністері.
7	Онкопатология.
8	Сүйек-бұлшықет жүйесінің аурулары.
9	Жүрек-қан тамыр жүйесі ауруларының патологиялық анатомиясы.
10	Дәнекер тіннің жүйелік дезорганизациясымен байланысты аурулар.

11	Тыныс алу ағзалары ауруларының патологиялық анатомиясы.
12	Эндокриндік аурулардың патологиялық анатомиясы.
13	Бүйрек ауруларының патологиялық анатомиясы.
14	Асқорыту жүйесі ауруларының патологиялық анатомиясы.
15	Бауыр мен өт жолдары ауруларының патологиялық анатомиясы.
16	Респираторлы вирустық инфекциялардың патологиялық анатомиясы. Бактериальды ауа-тамшы жолымен берілетін және ішектік инфекциялардың патологиялық анатомиясы.
17	Сепсистің патологиялық анатомиясы.
18	АИТВ-инфекциясының клиника-морфологиялық белгілері. Венерологиялық аурулардың патологиялық анатомиясы.
19	Туберкулездің патологиялық анатомиясы.
20	Жүктілік, босану және босанудан кейінгі кезеңдердегі аурулардың патологиялық анатомиясы. Ана өлімі туралы түсінік. Перинатальдық патологияның патологиялық анатомиясы. Құрсақтық инфекция. Туа біткен ақаулар. Іштегі нәресте мен жаңа туылған нәресте ауруларының патологиялық анатомиясы.
21	Реанимацияның және интенсивті патологияның патологиялық анатомиясы.
Барлығы: 34 сағат	

3.2 Практикалық сабақтардың тақырыптық жоспарының үлгісі және мазмұны

№	Тақырыбы	Мазмұны
Патологиялық анатомия		
1	Патологоанатомиялық қызмет. Патологоанатомиялық диагноз және эпикриз	Денсаулық сақтау жүйесіндегі патологиялық қызметтің рөлі, орны және құрылымы. Патологоанатомиялық диагноз түрлері мен құрылымы. Аурулардың дүниежүзілік жіктелімі. Мәйітті патологиялық ашудың хаттамасы. Танатогенез. Клиника-патологоанатомиялық эпикризді ресімдеу принциптері. Клиникалық және патологоанатомиялық диагноздарды салыстыру айырмашылық категориялары.
2	Дистрофиялар, некроздар	Закымдалу морфологиясы: дистрофиялар, некроздар. Апоптоз. Инфаркттар.
3	Қанаайналым бұзылыстары	Қанаайналым бұзылыстары: толыққандылық, стаз, қан кету. ЖТҚҰ синдромы. Шок. Морфологиялық көріністері.

4	Проведение забора биопсийного и аутопсийного материала для гистологического исследования.
5	Проведение забора материала для микробиологического и вирусологического исследований.
6	Проведение патогистологических исследований блок-препаратов операционного и биопсийного материала.
7	Описание макро- и микроскопических изменений в органах и тканях при различной соматической патологии.
8	Заполнение врачебных свидетельств о смерти, свидетельств о перинатальной смерти.
9	Сопоставление клинического и патологоанатомического диагноза с определением категории и причины расхождения диагноза. Подготовка и проведение клинико-анатомической конференции.
10	Подготовка отчетно-учетной документации.
11	Участие в заседаниях комиссий исследования летальных исходов.
12	Участие в клинико-анатомических конференциях.
13	Работа в библиотеке, Интернете.
14	Формирование портфолио слушателя.

4 Примерный тематический план и содержание тематики дисциплин повышения квалификации. Актуальные проблемы патологической анатомии

4.1 Примерный тематический план лекций

№	Тема
1	Международная классификация болезней.
2.	Онкопатология.
3	Патологическая анатомия болезней сердечно-сосудистой системы.
4	Болезни с системной дезорганизацией соединительной ткани.
5	Патологическая анатомия болезней органов дыхания.
6	Патологическая анатомия эндокринных заболеваний.
7	Патологическая анатомия болезней органов мочеполовых систем.
8	Патологическая анатомия болезней органов пищеварительных систем.
9	Патологическая анатомия болезней печени и желчевыводящих путей.

18	Туберкулез	Туберкулез: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Патологическая анатомия первичного туберкулеза и отдельных форм гематогенного и вторичного туберкулеза. Осложнения, исход.
19	Венерические болезни	Морфологические проявления первичного, вторичного, третичного сифилиса.
20	Патология беременности, родов, послеродового периода	Внематочная беременность и прерывания беременности: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Патоморфология острой и хронической плацентарного кровообращения. Понятие о материнской смерти. Техника вскрытия. Правила проведения клинко-анатомического разбора случаев материнской смерти. Перинатальная патология: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Техника вскрытия плодов и новорожденных. Понятие о мертворожденности. Внутриутробные инфекции. Врожденные пороки развития. Синдром внезапной смерти. Родовые травмы, причины смерти.
21	Ятрогенная патология	Ятрогенная патология. Категория ятрогений.
22	Патология реанимаций и интенсивной терапии	Патология реанимаций и интенсивной терапии.
Итого: 306 часов		

3.3 Примерный план самостоятельной работы слушателя (СРС)

Патологическая анатомия	
1	Проведение патологоанатомического вскрытия взрослого. Оформление протокола вскрытия. Оформление клинко-патологоанатомического эпикриза.
2	Проведение патологоанатомического вскрытия умершего в перинатальном периоде. Оформление протокола вскрытия. Оформление клинко-патологоанатомического эпикриза.
3	Проведение патологоанатомического вскрытия умерших детей (от 1 года до 15 лет). Оформление протокола вскрытия. Оформление клинко-патологоанатомического эпикриза.

4	Қабыну	Қабыну: продуктивті, экссудативті, иммунды қабыну. Продуктивті қабыну. Спецификалық және бейспецификалық гранулеманың морфологиялық әртүрлілігі. Иммунды және иммунды емес гранулема туралы түсінік.
5	Аутопсия, биопсия	Операциялық және биопсиялық материалдарды морфологиялық зерттеу техникасы. Биопсиялар мен биопсиялық материал бойынша патологоанатомиялық нәтижелердің түрлері. Бактериологиялық зерттеу үшін бөлшекті материалдарды алу.
6	Иммунды тапшылық синдромы	Иммунды тапшылық синдромының морфологиялық негіздері. Гиперэргиялық жағдайдың патоморфологиясы (аллергия, аутоиммунды жағдай).
7	Компенсаторлы-бейімделу процесстері	Компенсаторлы-бейімделу процесстері. Метаплазиядағы регенераторлы процесстердің морфологиялық көріністері. Гипертрофия мен атрофияның морфологиясы. Дисплазиялар мен метаплазиялар.
8	Онкопатология	Ісіктер жіктемесінің принциптері. Гемобластоздар. Лейкоздар мен лимфомалардың патоморфологиясы. Трепанобиопсия. Эндоцервикоз, жатыр фибромиомасы, қуықастыбез аденомасы. Безді-кисталы аурулар және сүтбез ісігі. Операция кезінде алынған материалды патологоанатомиялық зерттеу.
9	Сүйек-бұлшықет жүйесінің аурулары	Сүйек-бұлшықет жүйесінің аурулары.
10	Жүрек-қантамыр жүйесінің аурулары	Атеросклероз және артериальды гипертензия: патологиялық анатомиясы, жіктемесі, асқынулары, нәтижесі. Жүректің жіті ишемиялық ауруы: патологиялық анатомиясы, жіктемесі, асқынулары, нәтижесі. Жүректің созылмалы ишемиялық ауруы: жіктемесі, морфологиялық сипаттамасы, нәтижесі, болжамы.
11	Дәнекер тінінің жүйелік дезорганизациясымен байланысты аурулар	Ревматизм: патологиялық анатомиясы, жіктемесі, асқынулары, нәтижесі. Жүйелі қызылжегі: патологиялық анатомиясы, асқынулары, нәтижесі. Ревматоид артриті: патологиялық анатомиясы, асқынулары, нәтижесі.

		Склеродермия: патологиялық анатомиясы, асқынулары, нәтижесі.
12	Тыныс алу ағзалары ауруларының патологиялық анатомиясы	Тыныс алу ағзалары ауруларының патологиялық анатомиясы. Жіктемесі. Жоғарғы тыныс алу ағзаларының жіті респираторлы аурулары: патологиялық анатомиясы, жіктемесі, асқынулары, нәтижесі. Жіті бронхиттер: патологиялық анатомиясы, жіктемесі, асқынулары, нәтижесі. Жіті пневмониялар: патологиялық анатомиясы, жіктемесі, асқынулары, нәтижесі. Интерстициальдық пневмониялар: патологиялық анатомиясы, жіктемесі, асқынулары, нәтижесі. Өкпенің созылмалы обструктивті аурулары: патологиялық анатомиясы, жіктемесі, асқынулары, нәтижесі. Бронхоэктаз ауруы: патологиялық анатомиясы, жіктемесі, асқынулары, нәтижесі. Өкпе ісіктері: патологиялық анатомиясы, жіктемесі, асқынулары, нәтижесі. Пневмокониоздар. Өкпе-жүрек.
13	Эндокриндік және экзокриндік аурулардың патологиялық анатомиясы	Қантты диабет: патологиялық анатомиясы, асқынулары, нәтижесі. Диабеттік макро- және микроангиопатиялардың асқынулары мен нәтижелері. Диабеттік комалар: патологиялық анатомиясы, асқынулары, нәтижесі. Ұйқыбез ісіктері: патологиялық анатомиясы, жіктемесі, асқынулары, нәтижесі. Қуықастыбездің қабынуы және ісіктері: патологиялық анатомиясы, жіктемесі, асқынулары, нәтижесі. Гипофиз бен бүйрекүстібездердің аденомаларымен байланысты синдромдар морфологиясы.
14	Бүйрек ауруларының патологиялық анатомиясы	Бүйрек ауруларының патологиялық анатомиясы. Жіктемесі. Бүйрек функциясының жіті жетіспеушілігінің (шок бүйрек) морфологиясы. Тубулоинтерстициальды нефриттер туралы түсінік. Жіті және созылмалы пиелонефрит: патологиялық анатомиясы, асқынулары, нәтижесі. Гломерулонефрит: патологиялық анатомиясы, жіктемесі, асқынулары, нәтижесі.

15	Болезни органов пищеварения	Заболевания пищевода: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Острые и хронические гастриты: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Язвенная болезнь: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Острая и хроническая язва, обострение язвенной болезни, язва-рак. Патологическая анатомия: Болезнь Крона, неспецифический язвенный колит: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Аппендициты: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход.
16	Болезни печени и желчевыводящих путей	Острые и хронические гепатозы. Гепатиты: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Цирроз печени: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Портальная гипертензия: патологическая анатомия, осложнения, исход. Желчекаменная болезнь: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Холециститы, холангиты: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Механическая желтуха: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Гепаторенальный синдром: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Опухоли печени: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход.
17	Инфекционные заболевания	Инфектология. Закономерности развития инфекционного процесса. Респираторные вирусные инфекции: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Воздушно-капельные бактериальные инфекции: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Бактериальные кишечные инфекции: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Сепсис: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Клинико-морфологические проявления ВИЧ-инфекции.

		Острые бронхиты: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Острые пневмонии: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Интерстициальные пневмонии: патологическая анатомия, осложнения, исход. Альвеолиты: патологическая анатомия, осложнения, исход. Хронические обструктивные заболевания легких: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Пневмосклероз и карнификации. Бронхоэктатическая болезнь: патологическая анатомия, осложнения, исход. Опухоли легких: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Пневмокониозы. Легочное сердце.
13	Эндокринные и экзокринные заболевания	Сахарный диабет: патологическая анатомия, осложнения, исход. Осложнения и исходы диабетической макро- и микроангиопатии. Диабетические комы: патологическая анатомия, осложнения, исход. Опухоли поджелудочной железы: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Воспаление и опухоли предстательной железы: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Морфология синдромов, связанных с аденомами гипофиза, надпочечников.
14	Болезни почек	Патологическая анатомия болезней почек. Классификация. Морфология острой почечной недостаточности (шоковой почки). Понятие о тубулоинтерстициальных нефритах. Острый и хронический пиелонефрит: патологическая анатомия, осложнения, исход. Гломерулонефрит: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Хроническая почечная недостаточность. Нефросклероз: патологическая анатомия, осложнения, исход. Врожденные пороки развития почек и мочеточников. Опухоли почек: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход.

		Бүйрек функциясының созылмалы жетіспеушілігі. Нефросклероз: патологиялық анатомиясы, асқынулары, нәтижесі. Несепар мен бүйрек дамуының туа біткен ақаулары. Бүйрек ісіктері: патологиялық анатомиясы, жіктелімі, асқынулары, нәтижесі.
15	Асқорыту жүйесі ауруларының патологиялық анатомиясы	Өңеш аурулары: патологиялық анатомиясы, жіктелімі, асқынулары, нәтижесі. Жіті және созылмалы гастриттер: патологиялық анатомиясы, жіктелімі, асқынулары, нәтижесі. Ойықжара ауруы: патологиялық анатомиясы, жіктелімі, асқынулары, нәтижесі. Жіті және созылмалы ойықжара, ойықжара ауруының асқынулары, ойықжара-обыр. Патологиялық анатомиясы. Крон ауруы, бейспецификалық ойықжаралы колит: патологиялық анатомиясы, жіктелімі, асқынулары, нәтижесі. Аппендициттер: патологиялық анатомиясы, жіктелімі, асқынулары, нәтижесі.
16	Бауыр мен өт жолдары ауруларының патологиялық анатомиясы	Жіті және созылмалы гепатоздар. Гепатиттер: патологиялық анатомиясы, жіктелімі, асқынулары, нәтижесі. Бауыр циррозы: патологиялық анатомиясы, жіктелімі, асқынулары, нәтижесі. Порталды гипертензия: патологиялық анатомиясы, жіктелімі, асқынулары, нәтижесі. Өт-тас аурулары: патологиялық анатомиясы, жіктелімі, асқынулары, нәтижесі. Холециститтер, холангиттер: патологиялық анатомиясы, жіктелімі, асқынулары, нәтижесі. Механикалық сарғаю: патологиялық анатомиясы, жіктелімі, асқынулары, нәтижесі. Гепаторенальды синдром: патологиялық анатомиясы, жіктелімі, асқынулары, нәтижесі. Бауыр ісіктері: патологиялық анатомиясы, жіктелімі, асқынулары, нәтижесі.
17	Жұқпалы аурулар	Инфектология. Инфекциялық процесстің даму заңдылықтары. Респираторлы вирусты инфекциялар: патологиялық анатомиясы, жіктелімі, асқынулары, нәтижесі.

		Ауа-тамшы жолымен берілетін бактериялы инфекциялар: патологиялық анатомиясы, жіктемесі, асқынулары, нәтижесі. Ішектің бактериялы аурулары: патологиялық анатомиясы, жіктемесі, асқынулары, нәтижесі. Сепсис: патологиялық анатомиясы, жіктемесі, асқынулары, нәтижесі. АИТВ инфекциясының клиника-морфологиялық белгілері.
18	Туберкулез	Туберкулез: патологиялық анатомиясы, жіктемесі, асқынулары, нәтижесі. Ілкі туберкулездің, салдарлық және гематогенді туберкулездің жеке формаларының патологиялық анатомиясы. Асқынулары, нәтижесі.
19	Венерологиялық аурулар	Біріншілік, екіншілік және үшіншілік мерездің морфологиялық көріністері.
20	Жүктілік, босану және босанудан кейінгі кезеңдердегі патология	Жатырдан тыс жүктілік және жүктілікті ұзу: патологиялық анатомиясы, жіктемесі, асқынулары, нәтижесі. Плаценталық қанайналымның жіті және созылмалы патоморфологиясы. Ана өлімі туралы түсінік. Мәйітті ашу техникасы. Ана өлімі жағдайларын клиника-анатомиялық талдау жүргізу ережелері. Перинатальды патология: патологиялық анатомиясы, жіктемесі, асқынулары, нәтижесі. Жаңа туылған нәрестелер мен іштегі нәрестелердің мәйіттерін ашу техникасы. Өлі туылу туралы түсінік. Құрсақтық инфекциялар. Дамудың туа біткен ақаулары. Кенеттен өлу синдромы. Туу кезіндегі жарақаттар, өлім себептері.
21	Ятрогенді патология	Ятрогенді патология. Ятрогения категориялары.
22	Реанимацияның және интенсивті терапияның патологиясы	Реанимацияның және интенсивті терапияның патологиясы.
Барлығы: 306 сағат		

5	Аутопсия, биопсия	Техника морфологического исследования операционного и биопсийного материала. Виды биопсий и патологоанатомических заключений по биопсийному материалу. Взятие секционного материала на бактериологическое исследование.
6	Иммунодефицитный синдром	Морфологические основы иммунодефицитного синдрома. Патоморфология гиперэргических состояний (аллергия, аутоиммунные состояния).
7	Компенсаторно-приспособительные процессы	Компенсаторно-приспособительные процессы. Морфологические проявления регенераторных процессов метаплазии. Морфология гипертрофии и атрофии. Дисплазии и метаплазии.
8	Онкопатология	Принципы классификации опухолей. Гемабластозы. Патоморфология лейкозов и лимфом. Трепанобиопсия. Эндоцервикоз, фибромиома матки, аденома предстательной железы. Железисто-кистозные болезни и рак молочной железы. Патоморфологическое исследование послеоперационного материала.
9	Болезни костно-мышечной системы	Болезни костно-мышечной системы
10	Болезни сердечно-сосудистой системы	Атеросклероз и артериальная гипертензия: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Острая ишемическая болезнь сердца: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Хроническая ишемическая болезнь сердца: классификация, морфологическая характеристика, исход, прогноз.
11	Болезни с системной дезорганизацией соединительной ткани	Ревматизм: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход. Системная красная волчанка: патологическая анатомия, осложнения, исход. Ревматоидный артрит: патологическая анатомия, осложнения, исход. Склеродермия: патологическая анатомия, осложнения, исход.
12	Болезни органов дыхания	Патологическая анатомия болезней органов дыхания. Классификация. Острые респираторные заболевания верхних дыхательных путей: патологическая анатомия, классификация, осложнения, исход.

12	Патологическая анатомия эндокринных заболеваний.
13	Патологическая анатомия болезней почек.
14	Патологическая анатомия болезней пищеварительной системы.
15	Патологическая анатомия болезней печени и желчевыводящих путей.
16	Патологическая анатомия респираторных вирусных инфекций. Патологическая анатомия бактериальных воздушно-капельных и кишечных инфекций.
17	Патологическая анатомия сепсиса.
18	Клинико-морфологические проявления ВИЧ-инфекции. Патологическая анатомия венерических заболеваний.
19	Патологическая анатомия туберкулеза.
20	Патологическая анатомия патологии беременности, родов и послеродового периода. Понятие о материнской смерти. Патологическая анатомия перинатальной патологии. Внутриутробные инфекции. Врожденные пороки развития. Патологическая анатомия плода и болезней новорожденных.
21	Патология реанимации и интенсивной патологии.
Итого: 34 часа	

3.2 Примерный тематический план практических занятий

№	Тема	Содержание
Патологическая анатомия		
1	Патологоанатомическая служба. Патологоанатомический диагноз и эпикриз	Структура, роль и место патологической службы в системе здравоохранения. Структура и виды патологоанатомического диагноза. Международная классификация болезней. Протокол патологического вскрытия. Танатогенез. Принципы оформления клинико-патологоанатомического эпикриза. Сопоставление клинического и патологоанатомического диагноза – категории расхождения.
2	Дистрофии, некрозы	Морфология повреждения: дистрофии, некрозы. Апоптоз. Инфаркты.
3	Нарушение кровообращения	Расстройства кровообращения: полнокровие, стаз, кровотечение, ДВС-синдром. Шок. Морфологические проявления.
4	Воспаление	Воспаление: продуктивное, экссудативное, иммунное воспаление. Продуктивное воспаление. Морфологические варианты специфических и неспецифических гранулем. Понятие об иммунных и неиммунных гранулемах.

3.3 Тыңдарманның өзіндік жұмысы жоспарының (ТӨЖ) үлгісі

Патологиялық анатомия	
1	Ересектер мәйітін ашуды патологоанатомиялық жүргізу. Мәйітті ашу хаттамасын ресімдеу. Клиника-патологоанатомиялық эпикризді ресімдеу.
2	Перинатальды кезеңде өлген нәресте мәйітін ашуды патологоанатомиялық жүргізу. Мәйітті ашу хаттамасын ресімдеу. Клиника-патологоанатомиялық эпикризді ресімдеу.
3	Өлген балалардың (1жастан 15 жасқа дейін) мәйітін ашуды патологоанатомиялық жүргізу. Мәйітті ашу хаттамасын ресімдеу. Клиника-патологоанатомиялық эпикризді ресімдеу.
4	Биопсиялық және аутопсиялық алынған материалға гистологиялық зерттеу өткізу.
5	Алынған материалға микробиологиялық және вирусологиялық зерттеу өткізу.
6	Операциялық және биопсиялық материалдардың блок-препараттарына патогистологиялық зерттеу жүргізу.
7	Әртүрлі соматикалық патология кезіндегі тіндер мен ағзалардағы макро- және микроскопиялық өзгерістерді сипаттау.
8	Перинатальды өлім туралы, өлім туралы дәрігерлік куәлікті толтыру.
9	Клиникалық және патологоанатомиялық диагноздарды категориялары мен айрмашылық себептерін анықтай отырып салыстыру. Клиника-анатомиялық конференцияны дайындау және жүргізу.
10	Есепке алу – есеп беру құжаттармаларын дайындау.
11	Өлім-жітім нәтижелерін зерттеу комиссиясының отырысына қатысу.
12	Клиника-анатомиялық конференцияларға қатысу.
13	Кітапханаларда, ғаламторда жұмыс істеу.
14	Тыңдарманы портфолиосын құру.

4 Біліктілікті арттыру пәнінің тақырыптық жоспарының үлгісі және мазмұны

Патологиялық анатомияның өзекті мәселелері

4.1 Дәрістердің тақырыптық жоспарының үлгісі

№	Тақырыбы
1	Аурулардың дүниежүзілік жіктелімі.
2	Онкопатология.

3	Жүрек-қантамыр жүйесіндегі аурулардың патологиялық анатомиясы.
4	Дәнекер тінінің жүйелік дезорганизациясымен байланысты аурулар.
5	Тыныс алу ағзалары ауруларының патологиялық анатомиясы.
6	Эндокриндік аурулардың патологиялық анатомиясы.
7	Бүйрек ауруларының патологиялық анатомиясы.
8	Аскорыту жүйесі ауруларының патологиялық анатомиясы.
9	Бауыр мен өт жолдары ауруларының патологиялық анатомиясы.
10	Респираторлы вирусты инфекциялардың патологиялық анатомиясы. Ауа-тамшы жолымен берілетін бактериальды және ішек инфекцияларының патологиялық анатомиясы.
11	Сепсистің патологиялық анатомиясы.
12	АИТВ-инфекциясының клиника-морфологиялық белгілері. Венерологиялық аурулардың патологиялық анатомиясы.
13	Туберкулездің патологиялық анатомиясы.
14	Жүктілік, босану және босанудан кейінгі кезеңдегі аурулардың патологиялық анатомиясы.
Барлығы: 6 сағат	

4.2 Практикалық сабақтардың тақырыптық жоспарының үлгісі және мазмұны

№	Тақырыбы	Мазмұны
1	Аурулардың дүниежүзілік жіктелімі	АДЖ мақсаты, міндеттері және қолдану аумағы. Негізгі құрылымы және АДЖ-10 жіктелімінің принциптері.
2	Онкопатологияның өзекті мәселелері	Гемобластоздар. Лейкоздар мен лимфомалардың патоморфологиясы. Трепанобиопсия. Эндоцервикоз, жатыр фибромиомасы, қуықасты без аденомасы. Безді-кисталы аурулар және сүт безі ісігі. Операция кезінде алынған материалды патологоанатомиялық зерттеу.
3	Сүйек-бұлшықет жүйесінің аурулары	Сүйек-бұлшықет жүйесінің аурулары: патологиялық анатомиясы, жіктелімі, асқынулары, нәтижесі, болжамы.
4	Жүрек-қантамыр жүйесінің аурулары	Жүрек-қантамыр жүйесінің аурулары: патологиялық анатомиясы, жіктелімі, асқынулары, нәтижесі, болжамы.

2 Распределение часов дисциплины

Переподготовка

Дисциплина	Аудиторные часы			СРС
	Всего	Лекции	Практические занятия	
Патологическая анатомия	486	34	306	146

Повышение квалификации

Дисциплина	Аудиторные часы			СРС
	Всего	Лекции	Практические занятия	
Актуальные проблемы патологической анатомии	108	6	66	36

3 Примерный тематический план и содержание дисциплин переподготовки

3.1 Примерный тематический план лекций

Патологическая анатомия	
№	Содержание
1	Патологоанатомическая служба в системе здравоохранения. Международная классификация болезней.
2	Морфология повреждения: дистрофии, некрозы.
3	Расстройства кровообращения.
4	Воспаление: продуктивное, экссудативное, иммунное воспаление.
5	Морфологические основы иммунодефицитного синдрома. Патоморфология гиперэргических состояний (аллергия, аутоиммунные состояния).
6	Компенсаторно-приспособительные механизмы. Морфологические проявления регенераторных процессов.
7	Онкопатология.
8	Болезни костно-мышечной системы.
9	Патологическая анатомия болезней сердечно-сосудистой системы.
10	Болезни с системной дезорганизацией соединительной ткани.
11	Патологическая анатомия болезней органов дыхания.

- диагностировать патологические процессы в органах и тканях при гистологических исследований биопсийного и аутопсийного материала;
- осуществлять забор аутопсийного материала для бактериологических, вирусологических и биохимических исследований;
- выделять в структуре патологоанатомического диагноза основное заболевание и его осложнения, сопутствующие заболевания и непосредственную причину смерти;
- верифицировать предопухолевые процессы и пограничные со злокачественным новообразованием морфологические изменения;
- самостоятельно проводить морфологическую диагностику по операционному материалу I-IV категории сложности;
- самостоятельно проводить морфологическую диагностику доброкачественных опухолей;
- самостоятельно проводить морфологическую диагностику злокачественных опухолей;
- докладывать результаты патологоанатомических исследований на клинико-анатомических конференциях;

владеть навыками:

- докладывать результаты патологоанатомических исследований на клинико-анатомических конференциях;
- проведение патологоанатомического вскрытия взрослого. Оформление протокола вскрытия. Оформление клинико-патологоанатомического эпикриза;
- проведение патологоанатомического вскрытия умерших в перинатальном периоде. Оформление протокола вскрытия. Оформление клинико-патологоанатомического эпикриза;
- проведение патологоанатомического вскрытия умерших детей (от 1 года до 15 лет). Оформление протокола вскрытия. Оформление клинико-патологоанатомического эпикриза;
- проведение патогистологические исследования блок-препаратов операционного и биопсийного материала;
- заполнение врачебных свидетельств о смерти, свидетельств о перинатальной смерти;
- сопоставление клинического и патологоанатомического диагноза с определением категории и причины расхождения диагнозов;
- подготовка докладов и участвовать проведения клинико-анатомической конференции;
- патологоанатомического вскрытия при различных соматических заболеваниях;
- забора материала для гистологического, микробиологического и вирусологических исследований;
- описания макро- и микроскопических изменений в органах и тканях при различной соматической патологии;
- описания макро- и микроскопических изменений в органах и тканях при различной инфекционной патологии;
- работы в режиме вскрытия особоопасных инфекций.

5	Дәнекер тінінің жүйелік дезорганизациясымен байланысты аурулар	Дәнекер тінінің жүйелік дезорганизациясымен байланысты аурулар: патологиялық анатомиясы, жіктемесі, асқынулары, нәтижесі, болжамы.
6	Тыныс алу ағзалары аурулары	Тыныс алу ағзалары ауруларының патологиялық анатомиясы: жіктемесі, асқынулары, нәтижесі, болжамы.
7	Эндокриндік және экзокриндік аурулар	Эндокриндік және экзокриндік аурулардың патологиялық анатомиясы: жіктемесі, асқынулары, нәтижесі, болжамы.
8	Несеп-жыныс жүйесі ағзаларының аурулары	Несеп-жыныс жүйесі ағзалары ауруларының патологиялық анатомиясы: жіктемесі, асқынулары, нәтижесі, болжамы.
9	Асқорыту жүйесі ағзаларының аурулары	Асқорыту жүйесі ағзалары ауруларының патологиялық анатомиясы: жіктемесі, асқынулары, нәтижесі, болжамы.
10	Бауыр мен өт жолдарының аурулары	Бауыр мен өт жолдары ауруларының патологиялық анатомиясы: жіктемесі, асқынулары, нәтижесі, болжамы.
11	Жұқпалы аурулар	Инфектология. Инфекциялық процесстің даму заңдылықтары. Жұқпалы аурулардың патологиялық анатомиясы, жіктемесі, асқынулары, нәтижесі, болжамы.
12	Туберкулез	Туберкулез: патологиялық анатомиясы, жіктемесі, асқынулары, нәтижесі.
13	Венерологиялық аурулар	Біріншілік, екіншілік және үшіншілік мерездің морфологиялық көріністері.
14	Жүктілік, босану және босанудан кейінгі кезеңдердегі патология	Жүктілік, босану және босанудан кейінгі кезеңдердегі патологияның патологиялық анатомиясы, жіктемесі, асқынулары, нәтижесі.
15	Цитологиялық, гистологиялық зерттеу әдістерінің инновациялық технологиялары	Цитологиялық, гистологиялық және басқа да зерттеу әдістерінің инновациялық технологиялары.
Барлығы: 70 сағат		

4.3 Тыңдарманның өзіндік жұмысы жоспарының (ТӨЖ) үлгісі

Патологиялық анатомия	
1	Ересектер мәйітін ашуды патологоанатомиялық жүргізу. Мәйітті ашу хаттамасын ресімдеу. Клиника-патологоанатомиялық эпикризді ресімдеу.
2	Перинатальды кезеңде өлген нәресте мәйітін ашуды патологоанатомиялық жүргізу. Мәйітті ашу хаттамасын ресімдеу. Клиника-патологоанатомиялық эпикризді ресімдеу.
3	Өлген балалардың (1жастан 15 жасқа дейін) мәйітін ашуды патологоанатомиялық жүргізу. Мәйітті ашу хаттамасын ресімдеу. Клиника-патологоанатомиялық эпикризді ресімдеу.
4	Биопсиялық және аутопсиялық алынған материалға гистологиялық зерттеу өткізу.
5	Аланған материалға микробиологиялық және вирусологиялық зерттеу өткізу.
6	Операциялық және биопсиялық материалдардың блок-препараттарына патогистологиялық зерттеу жүргізу.
7	Өртүрлі соматикалық патология кезіндегі тіндер мен ағзалардағы макро- және микроскопиялық өзгерістерді сипаттау.
8	Перинатальды өлім туралы, өлім туралы дәрігерлік куәлікті толтыру.
9	Клиникалық және патологоанатомиялық диагноздарды категориялары мен айрмашылық себептерін анықтай отырып салыстыру. Клиника-анатомиялық конференцияны дайындау және жүргізу.
10	Есепке алу – есеп беру құжаттармаларын дайындау.
11	Өлім-жітім нәтижелерін зерттеу комиссиясының отырысына қатысу.
12	Клиника-анатомиялық конференцияларға қатысу.
13	Кітапханаларда, ғаламторда жұмыс істеу.
14	Тыңдарманы портфолиосын құру.
Барлығы: 32 сағат	

5 Оқу және оқыту әдістері

Дәрістер: шолу, проблемалық.

Семинарлар мен практикалық сабақтар: теориялық тақырыпты талқылау, шағын топтарда жұмыс істеу, пікірталас, презентация, кері байланыс, патологоанатомиялық мәйіттерді ашуға қатысу, биопсиялық материалмен жұмыс істеу, өлім-жітім нәтижелерін зерттеу комиссиясының отырысына қатысу, клиника-анатомиялық конференцияларға қатысу.

- основные положения теоретического курса общей и частной патологической анатомии;
- основные морфологические проявления патологических состояний и болезней, имеющие диагностическое значение, критерии дифференциальной диагностики сходных патологических процессов;
- виды, структура и правила построения патологоанатомического диагноза;
- особенности патологоанатомического исследования мертворожденных и новорожденных, а также маловесных живорожденных и мертворожденных плодов;
- особенности патологоанатомического исследования случаев смерти от акушерской и гинекологической патологии;
- особенности проведения патологоанатомического исследования случаев смерти от карантинных инфекций;
- принципы гистологической обработки и морфологического анализа биопсийного материала;
- принципы патоморфологического исследования онкологического материала;
- принципы сопоставления и категории расхождения клинического и патологоанатомического диагнозов, критерии оценки качества клинической диагностики;
- классификацию и принципы оценки категории ятрогений;
- задачи и функции клинико-анатомических конференций, ВКК;
- перечень и структуру отчетной документации;
- порядок вскрытия, оформление протокола вскрытия трупа, заполнения врачебного свидетельства о смерти;
- принципы оформления патологоанатомического диагноза;
- морфологическую характеристику, осложнения, исходы заболеваний по разделам;
- основные гистологические, гистохимические, иммуноморфологические методы окраски биопсийного материала, окраски на различные виды возбудителя;
- диагностировать макро- и микроскопические изменения в органах и тканях при соматической, хирургической, акушерско-гинекологической, детской, онкологической патологиях.

уметь:

- оформить протокола исследования с построением патологоанатомического диагноза с установлением непосредственной причины смерти, объяснить танатогенез в клинико-анатомическом эпикризе;
- сопоставлять клинический и патологоанатомический диагнозы, определить совпадение или расхождение клинического и патологоанатомического диагнозов с указанием категории расхождения;
- верифицировать случаи ятрогенной патологии с выделением категории и причины ятрогении;
- осуществлять макро- и микроскопическое описание аутопсийного, операционного и биопсийного материала;

1 Пояснительная записка

Введение

В системе здравоохранения Республики Казахстан патологоанатомическая служба выполняет функцию контроля за качеством клинической диагностики путем сличения клинических и патологоанатомических диагнозов, выявления и обсуждения на клинко-анатомических конференциях врачебных ошибок и основных дефектов в оказании медицинской помощи населению, что является необходимым условием повышения профессионального уровня и ответственности врачей лечебной сети.

Решение задач, стоящих перед современной патологоанатомической службой, возможно лишь при условии высокого уровня профессиональной подготовки врачей-патологоанатомов и современного материально-технического обеспечения патоморфологических исследований.

Одним из направлений повышения уровня подготовки врачей является дальнейшая оптимизация учебного процесса, совершенствование и внедрение в него типовых учебных программ.

Цель дисциплины: углубленная клиническая подготовка специалиста для работы в качестве врача-патологоанатома, путем обучения, осуществляемого на основе дополнительной образовательной программы с целью улучшения практической подготовки патологоанатома и совершенствования его теоретических знаний по современным методам морфологической диагностики соматических, хирургических, педиатрических, акушерско-гинекологических, онкологических, инфекционных заболеваний.

Задачи дисциплины:

- теоретическое освещение современных методов морфологической диагностики соматических, хирургических, педиатрических, акушерско-гинекологических, онкологических, инфекционных заболеваний;
- самостоятельное проведение аутопсий умерших от различных заболеваний; проведение клинко-анатомического анализа результатов аутопсий и составление патологоанатомических диагноза и эпикриза;
- морфологическая диагностика биопсийно-операционного материала;
- обучение ведению патологоанатомической и учетно-отчетной медицинской документации.

Конечные результаты обучения

Слушатель должен

знать:

- значение патологоанатомической службы в решении задач здравоохранения;
- основные положения, отраженные в документации, регламентирующей деятельность патологоанатомической службы;
- анатомию, топографическую анатомию, гистологию органов и систем человека;

Тыңдарманның өзіндік жұмысы (ТӨЖ): патологоанатомиялық мәйітті ашу қатысу, оқу-ғылыми әдебиеттермен және бақылау-өлшеу құралдарымен жұмыс істеу, мәйітті ашуда хаттаманы толтыру, портфолионы құру.

6 Клиникалық база

Патологоанатомиялық бюро, патологоанатомиялық бөлімше, стационарлардың терапиялық, инфекциялық бөлімшелеріндегі гистологиялық зертхана, МСАЖ ұйымдастыру (емхана, ОДА, диспансерлер мен ауруханалардың амбулаториялық бөлімшесі), стационарлардың клиникалық зертханалары, қабылдау бөлімшесі, жедел жәрдем көрсету станциялары, туберкулезге қарсы диспансерлер.

Негізгі:

1. Патологическая анатомия: в 3 т. / ред. М.А. Пальцева, Н.М. Аничкова. – М.: Медицина, 2001.
2. Абдуллаходжаева М.С. «Основы патологии человека», часть 1. – Ташкент: Издательство медицинской литературы имени Абу Ибн Сина, 1997.
3. Серов В.В., Ярыгин И.Е., Пауков В.С. «Патологическая анатомия»: атлас. – М.: «Медицина», 1986.
4. Серов В.В., Дрозд Т.Н. «Руководство к практическим занятиям по патологической анатомии». – М.: «Медицина», 1987.
5. Серов В.В., Пальцев М.А., Ганзен Т.Н. «Руководство к практическим занятиям по патологической анатомии», – М.: «Медицина», 1997.
6. Струков А.И., Серов В.В. «Патологическая анатомия». – М.: «Медицина», 1997.
7. Струков А.И., Серов В.В. «Патологическая анатомия». – М.: «Медицина», 1993.
8. Патологическая анатомия. Курс лекций / ред. академика РАМН В.В. Серова, академика РАН и РАМН М.А. Пальцева. – М.: «Медицина», 1998.
9. Общая патология человека / ред. А.И. Струкова, В.В. Серова, Д.С. Саркисова. – М.: «Медицина», 1982.

Қосымша:

1. Мацко Д.Е., Коршунов А.Г. Атлас опухолей центральной нервной системы. – СПб, 1998.
2. Головин Д.И. Атлас опухолей человека. – М.: «Медицина», 1975.
3. Баркаган З.И. «Геморрагические заболевания и синдромы». – М.: «Медицина», 1988.
4. Бомаш Н.Ю. «Морфологическая диагностика заболеваний щитовидной железы». – М.: «Медицина», 1981.
5. Вихер А.И. Атлас диагностических биопсии кожи. – М.: «Медицина», 1973.
6. Вихер А.И. «Опухолевидные образования и опухоли соединительной ткани». – М.: «Медицина», 1977.
7. Гистологическая классификация опухолей. Международная классификация ВОЗ. – Женева, 1983.
8. Головин Д.И. «Ошибки и трудности гистологической диагностики опухолей». – Л.: «Медицина», 1982.
9. Колитеевский П.Ф. «Макроскопическая дифференциальная диагностика патологических процессов». – М.: «Медицина», 1987.
10. Патологоанатомическая диагностика опухолей человека / ред. Н.А. Краевского. – М.: «Медицина», 1982.
11. Патологоанатомическая диагностика опухолей человека: в 2 т. / ред. Н.А. Краевского. – М.: «Медицина», 1993.
12. Пермяков Н.К. «Патология реанимации и интенсивной терапии». – М.: «Медицина», 1985.

1. Пояснительная записка	26
2. Распределение часов дисциплины	29
3. Примерный тематический план и содержание дисциплин переподготовки	29
4. Примерный тематический план и содержание дисциплин повышения квалификации	35
5. Методы обучения и преподавания	38
6. Клиническая база	38
7. Список рекомендуемой литературы	39

Настоящая типовая программа не может быть тиражирована и распространена без разрешения Министерства здравоохранения Республики Казахстан.

ПРЕДИСЛОВИЕ

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Республиканским центром инновационных технологий медицинского образования и науки.

2 ВВЕДЕНА ВПЕРВЫЕ.

3 ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА разработана в соответствии с государственным стандартом дополнительного образования 2009 г. по специальности «Патологическая анатомия».

4 ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА утверждена приказом и.о. Министра здравоохранения РК № 916 от 23 ноября 2010 г.

13. Руководство по гематологии: в 2 т. / ред. член корреспондента АМН СССР А.И. Воробьева. – М.: «Медицина», 1985.
14. Серов В.В., Лапиш К. «Морфологическая диагностика заболеваний печени». – М.: «Медицина», 1985.
15. Струков А.И., Соловьев И.П. «Морфология туберкулеза в современных условиях». – М.: «Медицина», 1983.
16. Хмельницкий О.К. «Патоморфологическая диагностика гинекологических заболеваний». – СПб, 1994.
17. Шулуто Б.И. «Патология почек». – М.: «Медицина», 1983.
18. «Архив патологии»: журнал, периодическая научная литература.
19. Ганцев Ш.Х. «Онкология». – М., 2006. – 528 с.
20. «Общая онкология». Руководство для врачей / ред. Н.Н. Напалкова. – Л.: Медицина, 1989.
21. Трапезников Н.Н., Шайн А.А. «Онкология». – М.: Медицина, 1992.
22. Харченко В.П., Кузьмин И.В., «Рак легкого». – М.: Медицина, 1994.
23. Клименков А.А., Патютко Ю.И., Губина Г.И. «Опухоли желудка». – М.: Медицина, 1998.
24. Баженова А.П., Островцев Л.Д., Хаханашвили Г.Н. «Рак молочной железы». – М.: 1985.
25. «Оперативная хирургия и топографическая анатомия» / ред. В.В. Кованова. – М, 2005.
26. «Оперативная хирургия и топографическая анатомия» / ред. Г.Е. Островерхова. – М., 2005.
27. Кирпатовский И.Д., Смирнова Э.Д. «Клиническая анатомия». – М., 2004.
28. «Оперативная хирургия и топографическая анатомия детского возраста» / ред. Ю.Ф. Исакова, Ю.М. Лопухина. – М.: Медицина, 1989.
29. Громов А.П. «Судебно-медицинское исследование трупа». – М.: Медицина, 1991.
30. Попов В.Л. «Судебно-медицинская экспертиза». – СПб, 1997.
31. «Судебная медицина»: учебник / ред. В.П. Крюкова. – М.: Медицина, 1998.
32. «Судебная медицина»: руководство для врачей / ред. А.А. Матышева. – СПб, 1998.
33. Попов В.Л. «Судебная медицина». – 2002.
34. Попов В.Л. «Практикум судебной медицины». – СПб, 2001.
35. «Руководство по судебной медицине» / ред. В.В. Томилина. – М.: Медицина, 2001.
36. «Судебная медицина в схемах и рисунках» / ред. Г.А. Пашинян. – М., 2004.
37. «Правила судебно-медицинской оценки тяжести вреда здоровью».
38. «Медицинская ошибка. Медико-организационные и правовые аспекты» / ред. Тимофеева И.В. – СПб, 2002.
39. Молчанов В.И. «Юридическое значение истории болезни». – 1998.
40. Уголовный Кодекс Республики Казахстан. – 2006.
41. Закон об охране здоровья граждан Республики Казахстан [7 июля 2006 г.]
42. Закон о судебной экспертизе Республики Казахстан [12 ноября 1997 г.]
43. Постановление Правительства Республики Казахстан: №119 «О концепции развития судебно-экспертной системы Республики Казахстан» [8 февраля 2005 г.]
44. Уголовно-процессуальный Кодекс Республики Казахстан. – 2006.

Министерство здравоохранения Республики Казахстан

**ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА
ДОПОЛНИТЕЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ**

Специальность:

ПАТОЛОГИЧЕСКАЯ АНАТОМИЯ

Астана 2010